

TKBB
FAİZSİZ FİNANS SÖZLÜĞÜ

Giriş

Bu sözlük, katılım bankacılığı ve finansı alanındaki uygulamalar ve işlemlerle ilgili terimleri kısa ve özlü bir biçimde açıklama/tanımlama amacıyla hazırlanmıştır. Katılım bankacılığı ve finansı alanında yapılan işlemler kural olarak klasik fıkıhla ve onun terminolojisiyle bağlantılı olduğu için bu tür terimler fıkıh literatüründe yerleşik hale gelen orijinal içeriği dikkate alınarak tanımlanmıştır. Sözlükte yer alan terimlerin diğer bir kısmı ise katılım bankacılığı ve finansındaki çağdaş uygulamalarla ilişkilidir. Bunların tanımında da kural olarak sadece ülkemizdeki uygulama ve yasal mevzuat merkeze alınmamış daha kapsayıcı olması düşüncesiyle dünya ölçeğindeki çağdaş literatür esas alınmıştır. Finans, ticaret hukuku ve bankacılık ile ilgili genel terimler ise sözlüğü sade ve kısa tutma amacıyla bu çalışmaya alınmamış, ancak bunlardan çokça kullanılan ve tanımlanmasına ihtiyaç hissedilen temel bazı terimlere yer verilmiştir.

Terimler Türkçede kullanılan şekliyle alfabetik olarak sıralanmış ve her terimin Arapça ve İngilizcesi de yanına yazılmıştır. Daha sonra terimin varsa Türkçedeki bir-iki kelimele "kısa karşılığı" sunulmuştur. Bu kısa karşılıklar eş anlamlı ise aralarına virgül; eğer iki farklı anlamda ise aralarına noktalı virgül konulmuştur. Sözcüğün kısa karşılığını tespit ederken yeni kullanımlar önerilmemiş, mevcut ve literatürde yer alan karşılıklar gösterilmeye çalışılmıştır. Kısa karşılıktan sonra terimin tanımına yer verilmiştir. Tanımlama cümlesi sonrasında varsa terimin alt türleri belirtilmiş daha sonra ise yine varsa, tanımlanan terim ile karşıt ve yakın anlam bakımından ilişkili olan terimlere atıflar yapılmıştır. Bu yolla terimlerin anlamının daha açık bir şekilde ortaya çıkması amaçlanmıştır.

Sözlüğün bir diğer özelliği de daha çok çağdaş literatürde yanlış, eksik veya yanıltıcı nitelikte kullanımı yaygınlık kazanmış olan bazı terimlerin bu yönüne işaret edip daha isabetli bir tanımı sunmuş olmasıdır.

Sözlüğün sonunda terimler Arapça ve İngilizce olarak alfabetik bir şekilde sıralanarak sözlükteki hangi maddede tanımlandığı belirtilmiştir. Böylece gerektiğinde bu iki dildeki terimlerin de sözlük içinde bulunması kolaylaştırılmıştır.

Çalışmamızın katılım bankacılığı ve finansı alanına mütevazı bir katkı sağlamasını diliyoruz.

-A-

Açık artırma, Auction, بيع المزاد: Bir malın mümkün olan en yüksek fiyattan satılabilmesi için birden fazla alıcının teklifine sunulması ve bu tekliflerden en uygun görülene satılması yöntemi.

Açık hesap satışı: bk. İsticâr.

Ağaç yetiştirme ortaklığı: bk. Muğârese.

Akar: bk. Gayrimenkul.

Akit ortaklığı, Contractual partnership, شركة العقد: İki veya daha fazla kimsenin sermaye, emek ya da kredi imkânlarını kararlaştırdıkları ölçüler içinde birleştirilerek meydana gelecek kârı veya zararı paylaşımlarını içeren bir sözleşmeyle kurulan ortaklık. Akit şirketleri ortaklığın ana konusu bakımından emvâl şirketi, ebdân/a'mâl şirketi ve vücûh şirketi şeklinde üçe; bu üç türün her biri de kendi içinde, özellikle ortaklar arasındaki hak, yetki ve sorumlulukların dengesi bakımından mufâvada ve inan ortaklığı şeklinde ikiye ayrılır. bk. Mufâvada şirketi, İnân şirketi. Akit ortaklıkları gibi sözleşme ile kurulmakla birlikte, mudârebe, müsâkât, müzâraa gibi ortaklıklar sadece ortaya çıkan kar ya da üründe ortak olmayı içerip, belirli bir sermaye, emek vb. üzerinde ortaklığı baştan içermediği için genellikle şirket ortaklığı kapsamında değil müstakil ortaklık türleri olarak ele alınır. bk. Mudârebe, Müsâkât, Müzâraa. Modern dönemde müşareke denilen ortaklık türü emval şirketi grubunda değerlendirilebilir. bk. Müşareke.

Akit, Contract, العقد: Sözleşme. Tarafların hukuki bir sonuç doğurmak

üzere iradelerini karşılıklı ve birbirine uygun şekilde açıklamaları ile oluşan hukuki işlem.

Akreditif, Letter of credit, خطاب الاعتماد: Kredi/Güven mektubu. Uluslararası ticarete alıcının (ithalatçı) talimatı üzerine, ithal edilen mala ait belgelerin (akreditif vesâiki) ibrazı durumunda, amir bankanın bir ücret karşılığında, satıcıya (ihracatçı) belirli bir para ödemeyi taahhüt etmesini içeren bir ödeme şekli. Akreditif, belirli belgelerin bankaya ibrazı şartı koşulmadan yapılırsa “basit akreditif”, bu şartlar koşularak yapılırsa “belgeli akreditif” (el-İ'timâdu'l-müstenedî) adını alır.

Akreditif vesaii, Letter of credit documents, مستندات الاعتماد: Akreditifte satıcı tarafından mal ile ilgili ibraz edileceği beyan edilen belgeler. bk. Akreditif.

Akreditifin iştirası, Negotiation of documents, تداول المستندات: Akreditiflerin vadesinden önce nakde dönüştürülmesi amacıyla iskontoyla satılması işlemi.

Alacağın satışı, Sale of debt, بيع الدين: Alacaklının alacağını bir bedel karşılığında satması.

Alacaklı, Creditor, الدائن: Bir borç ilişkisinde borçludan bir şeyi vermesini, yapmasını veya yapmamasını isteme yetkisine sahip olan kişi.

Alt eser sözleşmesi, Parallel istisna', الاستصناع الموازي: Alt istisna' sözleşmesi. Bir istisna sözleşmesiyle sipariş edilmiş olan eserin, yüklenici tarafından üçüncü kişiye ürettirilmek üzere yüklenici ile alt yüklenici arasında akdedilen eser sözleşmesi. bk. İstisna' akdi.

Alt istisna': bk. Alt eser sözleşmesi.

Alt selem, Parallel salam, السلم الموازي: Alıcının selem akdi ile satın aldığı malı, henüz mal teslim edilmeden evvel üçüncü kişiye satmak üzere yaptığı selem sözleşmesi. bk. Selem.

Ariyet, Bailment, العارية: Kullanım ödücü, iâre. Tüketilmeden yararlanılabilen bir malın karşılıksız olarak kullanımı için ödünç verilmesi amacıyla yapılan sözleşme.

Aval, Aval, الضمان الاحتياطي: Kambiyo senetlerinde yazılı olan bedeli tamamen ya da kısmen ödeme garantisi amacı taşıyan bir kambiyo taahhüdü.

Ayn, Specific goods; Corpus, العين: Mevcut, hazır ve ferden belirlenmiş mal. Genellikle deynin karşıtı olarak kullanılır. Ayrıca menfaatin karşıtı olarak, bir malın o maldan elde edilen fayda ve menfaatlerden soyutlanmış salt maddi yapısı. bk. Deyn, Menfaat.

Azalan müşâreke, Diminishing musharakah, المشاركة المتناقصة: Taraflardan birinin ortaklıktaki payını diğer ortak ya da ortaklara peyderpey devretmek suretiyle ortaklıktan ayrılması taahhüdüne dayalı yeni tip bir ortaklık türü. bk. Müşâreke.

-B-

Bağlayıcı akit: bk. Lâzım akit.

Bağlayıcı olmayan akit: bk. Gayri lâzım akit.

Bahçe ortaklığı: bk. Müsâkât.

Belgeli akreditif: bk. Akreditif.

Belirsizlik: bk. Garar.

Bey', Sale, البيع: Satım akdi, satış sözleşmesi. Bir malın mülkiyetini bir bedel karşılığında devreden sözleşme. Bey' akdi, konu ve bedelin özelliğine göre, bir malın para karşılığı değişimi (mutlak bey'); muayyen malların birbiriyle değişimi (mukâyada/trampa); paranın para ile değişimi (sarf); peşin para ile veresiye malın değişimi (selem) şeklinde dört türe ayrılır. bk. Selem, Sarf. Ayrıca satıcının malın maliyetini müşteriye açıkladığı (güvene dayalı) ya da açıklamadığı (müsâveme) satışlar şeklinde iki türe ayrılır. bk. Emanet satışları, Murâbaha, Tevliye ve Vadi'a. Satım akdinde satılan mala mebi' bunun bedeline semen denilir. bk. Mebi', Semen.

Bey' bi'l-istiğlâl, Bay' al-istighlal, البيع بالاستغلال: Kiralama şartıyla vefaen satım. Bir kişinin finansman elde etmek amacıyla kiralanabilir bir malını, bedelini ödediğinde geri alma ve bu süre içerisinde kiracı vasfıyla o malı kullanma şartıyla satması. bk. Bey' bi'l-vefa.

Bey' bi'l-vefa, Bay' al-wafa, البيع بالوفاء: Geri alım şartıyla satım, vefaen satım. Bir şeyin, bedeli iade edildiğinde geri alınacağı şartıyla satılması.

Bey'u'l-îne, Sale and Buyback, بيع العينة: Îne satışı. Bir malın finansman elde etmek amacıyla vadeli bedelle satılıp aynı kişiden peşin ve daha düşük bir bedel ile geri alınması.

Beytü'l-mal, Treasury, بيت المال: Devlete ait gelirlerin muhafaza edildiği fiziki mekân, hazine. Devlete ait her türlü mal varlığının ve gelirlerin toplandığı, harcamaların yapıldığı, haklara ve borçlara ehil kurum.

Bilinmezlik: bk. Cehâlet.

Birim Değer, Unit value, قيمة الوحدة: Katılım bankasının katılma hesaplarına fon kabul ettiği ilk gün için 100 olarak kabul edilen ancak kâr veya zarar edildiğinde değişen, kâr veya zarar kayıtlarının yapıldığı günlerde, vadelerine göre ayrılmış her bir fonun toplam değerinin fonun bir önceki günlük toplam hesap değerine bölünmesi suretiyle hesaplanan, kâr veya zarar kaydı yapılmayan günlerde ise bir önceki günün birim değerine eşit olan katsayı.

Birim hesap değeri, Unit account value, قيمة الوحدة والحساب: Katılma hesabının cari değerini belirleyen ve birim değeri ile hesap değerinin çarpılması suretiyle hesaplanan, katılma hesabı sahibinin, üzerinde hak iddia edebileceği tutarı gösterir değer.

Borcun muacceliyeti şartı, Acceleration clause, تعجيل سداد الدين: Taksitli bir satış sözleşmesinde ileri sürülen, bir ya da birkaç taksidin vadesinde ödenmemesi halinde kalan bütün borcun muaccel hale geleceğine ilişkin şart.

Borcun satışı: bk. Alacağın satışı.

Borç: bk. Deyn.

Borsa yatırım fonu, Exchange traded fund, صندوق الاستثمار المتداول: Pay senedi, tahvil, bono ve emtia gibi borsada işlem gören yatırım ürünlerinin bulunduğu herhangi bir endeksi baz alan ve bu endeks içindeki fonların performansını yatırımcılara yansıtan fonlar.

Borsa, Stock exchange, البورصة: Herhangi bir varlığın alım satımı için organize edilmiş piyasa. Anonim şirket şeklinde kurulan, sermaye piyasası

araçları, kambiyo ve kıymetli madenler ile kıymetli taşların ve diğer sözleşmelerin, belgelerin ve kıymetlerin serbest rekabet şartları altında kolay ve güvenli bir şekilde alınıp satılabilmesini sağlamak ve oluşan fiyatları tespit ve ilan etmek üzere kendisi veya piyasa işleticisi tarafından işletilen ve/veya yönetilen, alım satım emirlerini sonuçlandıracak şekilde bir araya getiren veya bu emirlerin bir araya gelmesini kolaylaştıran, yasal olarak yetkilendirilen ve düzenli faaliyet gösteren sistemler ve pazar yerleri. Genellikle yatırımcıların hisse senedi, yatırım sertifikası gibi değerli kâğıtların ve emtiaların alım satımının devlet denetimi altında yapıldığı menkul kıymetler borsasını ifade eder.

-C-

Cehâlet, Jahalah/Ignorance, الجهالة: Akdin unsur ve şartlarıyla ilgili olan bilinmezlik. Sözleşmenin tarafları arasında uyuşmazlığa yol açabilecek boyutta olduğu için akdi fasid kılan bilinmezlik fahiş cehalet; akde etkisi olmayan bilinmezlik ise basit cehalettir.

Cezâi şart, Penal clause, الشرط الجزائي: Borçlunun alacaklıya karşı bir borcu hiç veya gereği gibi ifa etmemesi halinde ödemeyi üstlendiği edim.

Cuâle, Promise of reward, الجعالة: Ödül vaadi. Satım ya da kira gibi bağlayıcı akidlerle yapılma imkanı bulunmayan bir işi yaptırmak ya da bir sonucu elde etmek için bunu yapacak ya da bu sonucu elde edecek kişiye ödül vaat etmektir.

-C-

Çek, Cheque, الشيك: Kanunen özel hükümlere tabi tutulmuş yazılı ve mücerret bir havale niteliği taşıyan kambiyo senedi türü.

-D-

Daman, Liability/Responsibility; Guarantee, الضمان: Hasar sorumluluğu. Bir malın hasar görmesi ya da yok olması durumunda ortaya çıkabilecek maddi kayıptan sorumlu olma hali. Literatürde kefalet akdini ve/veya bu akitteki kefilin sorumluluğunu ifade etmek için de kullanılır. Hasar sorumluluğu altındaki mala “madmûn” denir.

Deyn, Debt, الدين: Borçlunun zimmetinde sabit olan hükmî mal. Borçlunun vermek ya da yapmakla yükümlü olduğu edim. bk. Zimmet.

Döviz ticareti: bk. Sarf.

-E-

Ecîr, Employee, الأجير: İşçi; iş gören; bir işi ücret karşılığında yapma borcu altına giren kişi.

Ecr-i misil, Precedent wages, أجر المثل: Emsal ücret. Ücreti belirlenmemiş kira ve hizmet akitlerinde piyasada benzerlerine ortalama olarak ödenen miktar esas alınarak hesaplanan ücret.

Emanet, Trust, الأمانة: Bir kişinin başkasına ait bir malı hasar sorumluluğu kendisinde olmaksızın zilyetliğinde bulundurma durumu. Bu şekilde elde bulundurulmuş mal.

Emanet akitleri, Trust based contracts, عقود الأمانة: Başkasına ait bir malın hasar

sorumluluğu mal sahibinde kalacak şekilde elde bulundurulması sonucunu doğuran vedia, mudarebe gibi akitler.

Emanet satışları, Trust based sales, بيع الأمانة: Güvene dayalı satışlar. Satıcının malın alış fiyatını veya maliyetini beyan etmesi ve müşterinin bu beyana güvenerek malı satın alması neticesinde yapılan satışlar. Bu satışların murabaha, tevliye ve vadî'a şeklinde üç alt türü vardır. bk. Murabaha, Tevliye ve Vadî'a.

Emek-sermaye ortaklığı: bk. Mudarebe.

Emtia murabahası, Commodity murabaha, التورق/مراحة السلع: Genellikle bir katılım bankasının likidite ihtiyacını karşılamak için, likidite fazlası olan başka bir bankanın herhangi bir piyasadan peşin bedelle aldığı bir emtiayı ondan murabaha yoluyla satın alıp hemen akabinde aynı emtiayı peşin bedelle satarak nakit temin etmesini sağlayan işlem seti. Gerçek mahiyeti itibariyle organize teverruk olan bu işlem setinin emtia murabahası olarak isimlendirilmesi isabetli değildir. Fon ihtiyacı olan taraf bir banka ise, işlem fon sağlayan bankanın gözüyle, peşin alım ve vadeli satım olarak görüldüğü için buna ters teverruk da denilmektedir. bk. Teverruk.

Enflasyon farkı, Inflation difference, فارق التضخم: Enflasyon kaynaklı değer kaybı. Borç ilişkisinin gerçekleştiği tarih ile borcun ödendiği tarih arasındaki dönemde enflasyon sebebiyle paranın satın alma gücünde meydana gelen azalma miktarı.

Erken ödeme iskontosu, Early payment discount, وضع وتعجل: Herhangi bir borcun vadesinden önce ödenmesi

durumunda tarafların rızasıyla borcun miktarında yapılan indirim.

Eser sözleşmesi: bk. İstisna' akdi.

-F-

Faiz, Interest, الربا: Ödünç ya da alışveriş esnasında taraflardan birinin lehine şart koşulmuş veya oluşmuş hakiki veya hükmi bir fazlalık ile ortaya çıkan eşitsizlik hali.

Fesih, Termination, الفسخ: İşlemi ortadan kaldırmak. Akdin türüne göre karşılıklı rıza ile ya da tek taraflı olarak sözleşmenin sona erdirilmesi, hükümlerinin geçersiz kılınması.

Finansal kiralama, Leasing, الإجارة بالتمليك: Bir malın mülkiyeti finansal kuruluştaki kalarak bir kira bedeli karşılığında kullanım hakkının kiracıya verilmesini ve belirlenen süre sonunda mülkiyetinin genellikle sembolik bir bedelle kiracıya devrini sağlayan finansman yöntemi.

Fiyat: bk. Semen.

Fuzûli, Unauthorised representative, الفضولي: Yetkisiz temsilci. Yetkisi olmadığı halde başkası adına hukuki işlem tesis eden kişi.

Fuzûlinin akdi, Contract by unauthorised agent/fuduli, عقد الفضولي: Yetkisiz temsilcinin yaptığı akit. Bir kişinin yetkisi olmadığı halde başkası adına gerçekleştirdiği bir sözleşme.

-G-

Gabin, Lesion, الغبن: Değer denksizliği. Bedelli akitlerde karşılıklar arasında

değer açısından oluşan farklılık ve eşitsizlik hali. Bu eşitsizlik hali aşırı olursa “gabn-i fâhiş” (aşırı yararlanma), basit olursa “gabn-i yesîr” adını alır.

Garar, Uncertainty, الغرر: Aşırı belirsizlik. Akdin haksız kazanca yol açacak ölçüde belirsizlik taşıması.

Gayri lâzım akit, Non-binding contract, العقد الغير اللازم: Bağlayıcı olmayan akit. Akdin taraflarından biri veya her ikisi açısından bağlayıcı olmayıp feshedilebilen akit. bk. Lâzım akit.

Gayrimenkul, Real estate, العقار: Taşınmaz, akar. Bulunduğu yerden başka bir yere taşınması mümkün olmayan ev, dükkân, tarla, bağ vb. mal.

Gayri mütekavvim mal, Sharia non-permissible goods, المال الغير المتقوم: İslâm hukukuna göre müslümanların yararlanması mubah olmayan, içki, domuz gibi mallar.

Gecikme cezası, Delay penalty, غرامة التأخير: Borcunu vadesinde ödemeyen borçluya uygulanan malî yaptırım.

Güvence bedeli, Security deposit/Hamish jiddiyah, هامش الجدية: Ciddiyet akçesi. Özellikle murabaha işleminde satın alım vaadinden dönüldüğünde oluşabilecek fiili zararı tazmine yönelik olarak vaatte bulunandan akit öncesinde alınan bedel.

Güvene dayalı satışlar: bk. Emanet satışları.

-H-

Haciz, Attachment, الحجز: Kesinleşmiş borcunu ödemeyen borçlunun sahip

olduğu mallara alacaklı lehine yetkili kurumlarca el konulması.

Hacr, Interdiction, الحجر: Kısıtlama, hacir. Kişinin bazı sözlü tasarruflarının (hukuki işlemlerinin) hukuki geçerliliğini engelleme ya da bunlara kısıtlama getirme.

Hasar sorumluluğu: bk. Daman.

Havâic-i asliyye: bk. Temel ihtiyaçlar.

Havale, Hawala/Transfer of debt, الحوالة: Borcun, bir kimsenin zimmetinden başka bir kimsenin zimmetine nakledilmesi.

Helal, Halal, الحلال: Caiz, mübah. Yapılması dinen serbest olan fiiller.

Hesap değeri, Account value, قيمة الحساب: Katılım bankasının katılma hesaplarına fon kabul ettiği ilk gün, hesap sahibince yatırılan tutarın 100 olarak kabul edilen birim değere bölünmesi suretiyle, müteakip günlerde ise, yeni açılan hesaplarda hesap sahiplerince yatırılan miktarın valör tarihindeki birim değere bölünmesi suretiyle, para yatıran veya çeken kişiye ait hesap değerine, hesap sahibince yatırılan miktarın valör tarihindeki birim değere bölünmesi ile çekilen miktarın ise hesabın açılış veya temdit tarihindeki birim değerine bölünmesi ile bulunacak tutarın, para yatırılmışsa eklenmesi, para çekilmişse çıkarılması suretiyle hesaplanan ve katılma hesabı sahiplerinin fon mevcuduna katılma oranını gösteren katsayı.

Hibe, Donation, الهبة: Karşılıksız verme, bağışlama. Bir malın bedelsiz olarak başkasına devir ve temlik edilmesini sağlayan sözleşme.

Hibrit sukuk, Hybrid sukuk, الصكوك الهجينة: Melez/karma yatırım sertifikası. İki veya daha fazla sukuk yönteminin bir araya getirilmesiyle oluşturulan sukuk türü.

Hisbe, Hisbah, الحسبة: Genel ahlâkı, kamu düzenini koruma ve denetleme faaliyeti. Bu faaliyetle görevli teşkilat. “İhtisab” olarak da adlandırılır. Hisbe faaliyeti yapana “muhtesib” denir.

Humus, One-fifth, الخمس: Beşte bir pay. Ganimet, define ve madenlerden devlet tarafından alınan beşte bir (yüzde yirmi) oranındaki vergi payı.

-İ-

İbra, Release, الإبراء: Yükümlülükten kurtarma. Bir kimsenin başka birinde bulunan alacağından karşılıksız olarak vazgeçmesi yoluyla borç ilişkisinin sonlandırılması.

İcab, Offer, الإيجاب: Teklif, öneri. Bir sözleşmeyi kurmaya yönelik olarak ortaya konulan irade beyanlarından ilki. Bu beyanların ikincisine kabul denir. bk. Kabul.

İcâre akdi, Rent/Lease, الإجارة: Kira akdi. Bir varlığın menfaatinin (kullanım ve yararlanma haklarının), belli bir süre için, kira bedelini ödemeyi üstlenen tarafa temlik edilmesini sağlayan sözleşme.

İcâre sukuk, Ijarah sukuk, صكوك الإجارة: Sahipliğe dayalı yatırım sertifikası. Paylı olarak müştereken sahip olunan bir malın kiraya verilmesini ve gelirinin paylar oranında bölüşülmesini sağlayan ve ayrıca kiracının haklarını etkilememek şartıyla ikincil piyasada alınıp satılabilen

yatırım sertifikası. bk. Kira sertifikası, Sukuk.

İhtikar, Hoarding/Black marketing, الاحتكار: Karaborsacılık, istifçilik. Ticaret mallarının, özellikle de temel gıda maddelerinin fiyatını suni bir biçimde artırıp haksız kazanç elde etmek amacıyla stoklayarak piyasaya arzını geciktirmek.

İkâle, Mutual termination of contract, الإقالة: Karşılıklı rıza ile akdi sonlandırma. Bağlayıcı ve feshi mümkün bir akdin, tarafların rızası ile ortadan kaldırılması.

İnan şirketi, General partnership, شركة العنان: Ortakların sermaye, kâr ve zarara katılım oranı ve tasarruf ehliyeti bakımından birbirlerine denk olması şartlarının aranmadığı, ortakların birbirine vekil olup kural olarak kefil sayılmadığı akit ortaklığı türü. Mufâvada şirketinin karşısı olarak kullanılır. bk. Mufâvada şirketi.

İnançlı mülkiyet, Fiduciary ownership, الملكية الاستثنائية: Kişinin bir malı, mülkiyetini ona devreden kişiyle anlaştığı şartlarda kullanıp yönetmeyi ve belirli bir süre sonunda geri devretmeyi taahhüt ettiği mülkiyet türü. Özellikle yatırım fonları açısından tasarruf sahiplerinin fonla ilgili muameleleri yapma yetkisini fon kurucusuna devrettiği ve fon kurucusunun da tasarruf sahiplerinin haklarını koruyarak yönettiği mülkiyet türü.

İşçi: bk. Ecîr.

İşgücü kiralaması, Labor contract, إجارة الأدمي: Hizmet sözleşmesi. İşçinin

ücret karşılığında belli bir süre çalışması veya belli bir işi görmesi üzerine kurulan kira akdi. bk. Kira akdi.

İsticrar satımı, Bai'ul istijrar/Open account sale, بيع الاستجرار: Açık hesaplı satım. Satıcıdan belirli bir süreç içerisinde satın alınan malların bedelinin peşin olarak ödenmeyip daha sonra ödeme günündeki fiyat üzerinden ödenmek üzere yapılan sözleşme. Bir başka şekliyle müşterinin satıcıya önceden belirli bir miktar parayı verip ihtiyacı olan şeyleri pazarlık yapmaksızın peyderpey satıcıdan alması ve ödeme günündeki fiyat üzerinden mahsuplaşmanın yapılması şeklinde gerçekleşen satım akdi.

İstisna' akdi, Istisna' contract/Contract of construction, عقد الاستصناع: Eser sözleşmesi. Belli bir ücret karşılığında nitelikleri belirlenmiş bir eseri imal ettirmek üzere yapılan sözleşme. bk. Alt eser sözleşmesi.

İtfa, Redemption, الإطفاء: Geri ödeme. Sukuk vb. menkul kıymetlerde son vadede ihraççılar tarafından sertifikaları geri alıp işlemi sonlandırmak üzere yatırımcılara yapılan geri ödeme.

-K-

Kabz, Collection and receipt, القبض: Teslim alma. Bir hukukî işlemin konusu olan malın veya bedelinin hak sahipleri tarafından teslim alınması. Söz konusu mal hak sahibine bizzat veya vekiline verilmek suretiyle teslim edilirse *hakiki kabz*, hak sahibinin banka hesabına yatırılması, varlığa ulaşmasının önündeki engellerin kaldırılması ve hakkın konusu üzerinde tasarruf imkânı verilmesi gibi yollarla olursa *hükmi kabz* adını alır. Malların çeşitlerine göre

teslim sayılan fiiller birbirinden farklılık gösterse de kural olarak menkullerde müşterinin kabzetmesi amacıyla akit konusu malı kolaylıkla alabileceği bir yere bırakmak teslim kabul edildiği gibi, gayri menkullerde tahliye, anahtar teslimi vb. hususlar teslim yerine geçer.

Kabul, Acceptance, القبول: Sözleşmenin kurulmasına yönelik olarak yapılan icaba (teklif) uygun şekilde açıklanan irade beyanı.

Kapora, Earnest payment, العريون: Bağlanma parası, pey akçesi, ön ödeme. Satım, kira vb. akitlelerde akdin tamamlanması durumunda toplam fiyattan düşülmek, akitten dönülmesi halinde ise mal sahibinde kalmak üzere, akid öncesinde müşterinin, işlemi yapma iradesini göstermek amacıyla karşı tarafa yaptığı ön ödeme.

Kâr beyanı ile satım: bk. Murabaha.

Kâr-zarar ortaklığı: bk. Müşâreke.

Kâr, Profit, الربح: Kazanç. Ticarî faaliyetler sonucunda elde edilen gelir, ticaretle birlikte sanayi, ziraat ve hizmet alanlarında yapılan faaliyetler sonucunda meydana gelen artış. Bir ticarî faaliyetin gerçekleşmesi sonucunda elde edilen gelir ile faaliyet için yapılan giderler arasındaki olumlu fark.

Karaborsacılık: bk. İhtikâr.

Karz, Loan/Mutuum, القرض: Tüketim ödücünü. bk. Karz-ı hasen.

Karz-ı hasen, Benevolent loan, القرض الحسن: Para ya da mislî bir malı bir fazlalık talep etmeden ödünç vermek.

Katılım bankası, Participation bank/Islamic bank, البنك التشاركي/البنك الإسلامي: Faizsiz banka, İslami banka. Özel cârî ve katılma hesapları yoluyla fon toplamak ve fon kullanılmak suretiyle faizsizlik ilkesine bağlı kalarak bankacılık faaliyeti gösteren kuruluş.

Katılım endeksi, Participation/Shariah index, المؤشر الإسلامي: Borsada işlem gören ve katılım finansı prensiplerine uygun pay senetlerini içeren ve bunların performansını ifade eden gösterge.

Katılım fonu, Participation/Shariah fund, صندوق الاستثمار الإسلامي: Katılım bankaları nezdinde açılan gerçek veya tüzel kişilere ait özel cârî hesaplar ile katılma hesaplarının ortak adı. Borsada işlem gören katılım finansı prensiplerine uygun pay senetlerinin oluşturduğu fon.

Katılım sigortacılığı, Islamic insurance/Takaful, التأمين الإسلامي, التكافل: Bir organizatör şirket yönetiminde katılımcıların bir yönüyle bağış diğer yönüyle ortaklık sermayesi niteliği taşıyan primler ödeyerek, gerçekleşecek risklere karşı birbirleriyle yardımlaşma ve dayanışma yoluna gitmelerini sağlayan ve faizsiz yöntemlerle çalışan sigorta sistemi.

Katılma hesabı, Participation account, الحساب الاستثماري: Katılım bankalarına yatırılan fonların bu kurumlarca kullanılmamasından doğacak kâr veya zarara katılma sonucunu veren, hesap sahibine önceden belirlenmiş herhangi bir getiri ya da anapara geri ödeme garantisi verilmeyen fonların oluşturduğu hesaplar. Katılma hesabının

temelini genellikle mudarabe sözleşmesi oluşturur.

Kefâlet, Suretyship, الكفالة: Kefillik, şahsi teminat. Bir borcun ifası hususunda, üçüncü bir tarafın asıl borçlunun sorumluluğuna katılarak alacaklıya karşı ifayı taahhüt etmesi. Teminatın diğer türü olan aynı teminat için bk. Rehin.

Keylî mal, Scale measured goods, المال الكيلی: Miktarı hacim ölçüsü ile belirlenerek alınıp satılan misli mallar. Mesela su, süt, benzin, doğal gaz keylî maldır.

Kıymet, Value, القيمة: Bir malın piyasadaki gerçek değeri. bk. Semen.

Kira sertifikası: İcare sukuk teriminin lafzi bir çevirisi olmakla birlikte Türkçe literatürde isabetsiz bir şekilde tüm sukuk türlerini ifade etmek üzere kullanılmaktadır. bk. İcâre sukuk, Sukuk.

Kira: bk. İcâre.

Kısıtlama: bk. Hacr.

Kıyemî mal, Non-fungible goods, المال القيمي: Fertleri arasında büyük farklar bulunması sebebiyle birbirlerinin yerine geçemeyen ve telef edilmesi durumunda misliyle değil kıymeti ile tazmin edilen mallar. Mesela kullanılmış mallar, küçük-büyük baş hayvanlar, arazi ve sanat eserleri kıyemî maldır.

Klasik teverruk: bk. Teverruk.

Komisyon, Commission, العمولة: Simsariye. Satım veya diğer işlemlere aracılık yapılması karşılığında ödenen

ve genellikle yüzdelik olarak belirlenen bedel.

Kullanım ödücü: bk. Âriyet.

-L-

Lâzım akit, Binding contract, العقد اللازم: Bağlayıcı akit. Akit yapanların tek taraflı iradesiyle feshetme yetkisinin bulunmadığı sözleşme.

-M-

Ma'dûmun satışı, Sale of non-existent goods, بيع المعدوم: Akit esnasında mevcut olmayan yani henüz varlık kazanmamış olan bir malın satımı.

Makâsîdü's-şerîa, Objectives of the Sharia, مقاصد الشريعة: Dinin gayeleri. Dini-fıkhi hükümlerin korumayı hedeflediği din, hayat (can), akıl, nesil ve mal şeklindeki beş temel değer. Bu beş değer zarûriyyât-ı hamse ve makâsîd-ı hamse gibi isimlerle de anılır.

Mal, Goods/Commodity, المال: Eşya. İnsanların tabiatları itibariyle kendisine karşı bir ihtiyaç ve istek duydukları fiziki varlığa sahip olan nesne. Daha kapsamlı bir tanımla, hukukun mülkiyet hakkı gibi aynı haklara konu olmasını kabul ettiği nesne. bk. Mütেকavvim mal.

Mebî', Sold goods, المبيع: Satılan mal. Satım sözleşmesine konu olan ve kural olarak ferden belirlenen (ayn) mal. bk. Semen.

Mekil (ç. mekilât): bk. Keylî mal.

Menfaat, Usufruct, المنفعة: Tüketilmeden yararlanılabilen ev, araba, arsa, makine ve mobilya gibi malların kullanımıyla elde edilen fayda. İslam hukukunda

menfaatlerin mallardan ayrı birer “varlık” oldukları ve kira gibi bazı akitlerin konusunu oluşturdukları kabul edilmiştir.

Mevkuf akit, Pending contract, الموقوف العقد: Onaya bağlı sözleşme. Yetkisizlik veya ehliyetsizlik sebebiyle geçerli hale gelemeyen, yürürlük kazanması yetkili kişinin veya hak sahibinin onayına bağlı olan sözleşme.

Mevzûnât: bk. Veznî mal.

Mezat: bk. Açık artırma.

Mislî mal, Fungible/Standard goods, المال المثلي: Standart mal. Aynı türe ait olup fertleri arasında büyük farklar bulunmaması sebebiyle birbirlerinin yerine geçebilen, görünüm, iç yapı ve ekonomik fayda bakımından eş özelliklere sahip ve telef edilmesi durumunda misliyle tazmin edilen mallar. Mesela hububat, un, şeker, tuz, kumaş, kâğıt gibi mallar mislîdir. Karşıtı kıyemî maldır. bk. Kıyemî mal.

Muacceliyet, Maturity, التعجيل: Borcun talep edilebilir hale gelmesi. Bir borcun vadesinin dolması ya da başka bir sebeple borçludan talep edilebilir hale gelmesi.

Muâmelat, Transactions, المعاملات: Hukuki işlem ve ilişkiler. İslam hukukunun konu sınıflamasında şahıs, aile ve malvarlığı konularını inceleyen ve bu anlamıyla medeni hukuk ya da özel hukuka karşılık gelen ana bölümü ve bu alandaki hukuki işlem ve ilişkiler. Diğer iki ana bölüm, ibadât ve ukubât’tır.

Mudarebe, Mudarabah, المضاربة: Emek-sermaye ortaklığı. Bir tarafın sermaye,

diğer tarafın emek ortaya koyup işletmeyi üstlenmesiyle kurulan kâr paylaşımı esasına dayalı ortaklık türü.

Mudarebe sukuk, Mudarabah sukuk, صكوك المضاربة: Emek-sermaye ortaklığına dayalı yatırım sertifikası. Mudarebe ortaklığı hükümlerine göre yürütülen ve finansman ihtiyacı olan kaynak kuruluşun mudarib, yatırımcının sermayedar (rabbü’l-mâl) niteliğini taşıdığı sukuk türü. bk. Mudarebe, Sukuk.

Mudârib, Mudarib, المضارب: Emek-sermaye ortaklığına (mudarebe) emeği ile katılarak işletmeciliği yüklenen taraf. bk. Âmil.

Mufâvada şirketi, Mufawada partnership, شركة المفاوضة: Ortakların sermaye, kâr-zarar paylaşımı, şirket malları üzerinde tasarruf yetkisi ve sorumluluk bakımından eşit olmaları esasına dayalı, ortakların birbirine hem vekil hem de kefil olduğu bir akit şirketi. Bu eşitlik bozulduğunda ise şirket inan şirketine dönüşür. bk. Şirket, İnan Şirketi.

Muğârese, Mugharasah, المغارسة: Ağaç yetiştirme ortaklığı. Arazi sahibiyle emek sahibi arasında yapılan, emek sahibinin araziye ağaç dikerek bakım ve yetiştirmesini ve tarafların yetişen ağaçlar ve/veya meyvelerinde ortak olmaları kararlaştırılan ziraî ortaklık sözleşmesi. Böyle bir sözleşmeyle kurulan ortaklık türü.

Muhayyerlik, Right of option, الخيار: Seçimlik hak. Sözleşmelerde ve özellikle satım sözleşmesinde, doğrudan kanundan ya da tarafların şart koşmasıyla doğan, sözleşmeyi devam ettirme veya feshetme veyahut da akdin konusunu kesin olarak belirleme gibi

hususlarda taraflardan biri ya da her ikisi lehine tanınan seçme yetkisi. Mesela tarafların anlaşmasına bağlı olarak belirlenen süre içerisinde akdi devam ettirme ya da feshetme muhayerliği (şart muhayerliği), malın ayıplı çıkması durumunda müşteriye tanınan akdi feshetme muhayerliği (ayıp muhayerliği), tarafların anlaşmasına bağlı olarak belirlenen süre içerisinde ödeme yapılmadığında ya da satıcı yapılan ödemeyi geri verdiğinde söz konusu olan akdi feshetme muhayerliği (nakit muhayerliği) gibi.

Mukayada: bk. Trampa.

Mukayyed, Restricted, المقيد: Kayıtlanmış. Belli bir şarta bağlı olan veya bir nitelik, süre ya da amaçla kayıtlanmış şey ya da işlem. Mutlak'ın karşıtı. bk. Mutlak.

Murabaha, Murabahah, المرابحة: Kâr beyanı ile satım. Klasik anlamda bir malın alış fiyatı veya maliyetinin müşteriye belirtilmesi suretiyle üzerine belirli bir kâr konularak peşin veya vadeli olarak satılmasıdır. Bu işleme fıkhi murabaha ve basit murabaha da denir. Günümüz katılım bankacılığı uygulamalarında ise müşterinin talimatı ve satın alma vaadi ile bir malın katılım bankası tarafından ilk satıcıdan genellikle peşin alınıp üzerine belirli bir kâr ilave edilerek müşteriye vadeli olarak satılması esasına dayanan işlem seti ya da bu işlem setindeki nihai satım akdi. Buna, satın alma vaadinde bulunana murâbahalı satış (بيع المرابحة) (للأمر بالشراء), modern murâbaha, finansal murâbaha da denir.

Murabaha sukuk, Murabahah sukuk, صكوك المرابحة: Murabaha akdine dayalı

yatırım sertifikası. Bir satın alma işleminin murabaha akdi yapılarak fonlanması amacıyla birbirine eşit değerde ihraç edilen yatırım sertifikası. Literatürde organize tevrruk esaslı sukuk işlemleri, bu işlemlerin sadece bir parçasını oluşturan murabaha öne çıkarılarak isabetsiz bir şekilde murabaha sukuk olarak isimlendirilmektedir.

Mükellef, Liable/Obligant, المكلف: Yükümlü, sorumlu. Söz ve davranışlarına dini ve hukuki sonuçlar bağlanan akıllı ve ergen kişi.

Mülk/Milk ortaklığı/şirketi, Joint ownership, شركة الملك: Müşterek mülkiyet. Ortaklık sözleşmesine dayanmaksızın iki ya da daha fazla kişinin miras, vasiyet vb. bir yolla bir varlık üzerinde müşterek mülkiyet sahibi olmalarıdır. İslam hukukunda milk ortaklığı tek tip olup müşterek (paylı) mülkiyet tarzındadır. bk. Şirket, İnan şirketi.

Müsâkât, Musaqat, المساقات: Bahçe ortaklığı. Meyve ağaçları olan bir taraf ile bu meyve bahçesinin bakım ve sulama işini üstlenecek diğer bir tarafın, ortaya çıkan mahsulü belirlenen şartlar dahilinde paylaşmaları üzerine kurulu ortaklık sözleşmesi.

Müsâveme, Musawamah, المساومة: Satıcının malın alış fiyatı ya da maliyetine yönelik bir açıklama yapmayıp alıcı ile satıcının malın fiyatı üzerinde anlaşmaları. Bu şekilde yapılan satım akdine müsâveme satışı (bey' u'l-müsâveme) denir. Müsâveme satışı emanet satışlarına karşıt olarak kullanılır. bk. Emanet satışı.

Müşareke, Musharakah, المشاركة: Sermaye ortaklığı, kar-zarar ortaklığı. İki veya daha fazla şahsın belirli bir miktar sermaye koyarak, birlikte iş yapmak ve meydana gelecek kâr veya zararı paylaşmak üzere kurdukları ortaklık.

Müşareke sukuk, Musharakah sukuk, صكوك المشاركة: Kar zarar ortaklığına dayalı yatırım sertifikası. Müşareke akdine dayalı olarak ortaklardan birisinin veya üçüncü bir tarafın yönetmek üzere görevlendirildiği projeleri veya iktisadi faaliyetleri esas alan sukuk türü. bk. Müşareke, Sukuk.

Mütekavvim mal, Shariah permissible goods, المال المتقوم: İslam hukukuna göre kendisinden yararlanılması mubah olan mal. Bu özellikte olmayan mallar ise gayri mütekavvim olarak nitelendirilir. bk. Gayri mütekavvim mal.

Mutlak, Unrestricted, المطلق: Kayıtlanmamış. Herhangi bir şarta bağlı olmayan veya bir nitelik, süre ya da amaçla kayıtlanmamış şey ya da işlem. Mukayyed'in karşıtı. bk. Mukayyed.

Müzâraa, Sharecropping partnership/Muzara'ah, المزارعة: Tarım ortaklığı. Arazi sahibiyle emek sahibi arasında, emek sahibinin araziyi ekip gerekli zirai işlemleri yürütmesi ve mahsulün kararlaştırılan oranlarla paylaşılması üzerine yapılan zirai ortaklık sözleşmesi. Diğer arazi-emek ortaklıkları olarak bk. Mugârese, Müsâkât.

Müzâyede: bk. Açık artırma.

-N-

Neceş, Shill bidding, النجش: Müşteri kızıştırma. Satın alma niyeti olmadığı halde sırf fiyatı artırmak amacıyla satıcıyla danışıklı olarak teklif vererek pazarlığı kızıştırmak.

Nisab, Quorum, النصاب: Zekât mükellefi sayılmak için aranan asgari zenginlik ölçüsü.

-O-

Organize teverruk: bk. Teverruk.

-Ö-

Ödül vaadi: bk. Cuâle.

Ön alım hakkı: bk. Şüf'a.

Öşür, Tithe, العشر: Toprak ürünlerinden alınan zekât. Yağmur veya nehir suyuyla doğal yollardan sulanarak elde edilen mahsulden onda bir; emek veya para harcanarak yapılan sulamayla elde edilen mahsulden yirmide bir oranında alınan toprak ürünleri zekâtı.

-P-

Para, Money, النقدي؛ الثمن: Fıkıh literatüründe öncelikle altın ve gümüşten darb edilen değişim aracı (dinar ve dirhem) kast edilir. Bunun yanında diğer madenlerden üretilen araçlar (fels) ile, günümüzdeki kâğıt paralar ve piyasalarca tanınan dijital paralar da itibari olarak bu kapsamda değerlendirilir. bk. Semen.

Paralel istisna: bk. Alt eser sözleşmesi.

Paralel selem: bk. Alt selem.

Pazarlıklı satış: bk. Müsâveme.

Peşin ödemeli satım: bk. Selem.

-R-

Retekâfûl, Retakaful, إعادة التكافل: Üst tekâfûl, katılım reasüransı. Katılım sigortacılığı yapan sigorta şirketinin kendisine emânet edilen sigorta fonu üzerindeki riski azaltmak amacıyla bir üst tekâfûl şirketine katılım sigortası yaptırması. bk. Katılım sigortacılığı.

Riba: bk. Faiz.

Ribevî mal, Ribawi goods, المال الربوي: Kendisinde riba cereyan eden mal. Fazlalıkla veya vade ile mübadele edilmesi halinde kendisinde faiz gerçekleşebilen mal.

Riskten korunma, Hedging, التحوط: Karşıt işlemler ya da vadeli sözleşmeler yoluyla piyasa risklerinden, özellikle çeşitli sebeplerle meydana gelebilecek aşırı fiyat hareketliliğinden korunmak veya yatırımları güvence altına almak.

-S-

Sahih akit, Valid contract, العقد الصحيح: Geçerli akit. Rükûn ve kuruluş şartları (aslı) eksiksiz, sıhhat şartları (vasfi) da tam olan sözleşme.

Sarf, Currency exchange, الصرف: Döviz/kambiyo işlemi. Hakiki ya da itibari paraların birbirleriyle veya diğer paralarla değişimini konu edinen akit.

Sat-geri al: bk. Bey'û'l-îne.

Satım akdi: bk. Bey'.

Sat-kirala-geri al: bk. Bey' bi'l-istiğlâl.

Selem, Salam/Prepaid forward sale, السلم: Peşin ödemeli satım. Paranın peşin;

cinsi, türü, miktarı, özellikleri ve teslim zamanı belirlenerek alınan misli malın ise veresiye olduğu satım.

Semen, Price, الثمن: Satış bedeli. Satım akdinde satıma konu olan malın bedeli olarak kararlaştırılan para ya da karşılık. Literatürde semen-i müsemma dendiğinde bu anlam kast edilir. Semen-i misil ise kıymet karşılığında kullanılır. Klasik literatürde genel anlamıyla parayı ifade etmek üzere de kullanılır. bk. Kıymet, Para.

Sermaye ortaklığı: bk. Müşâreke.

Sözleşme: bk. Akit.

Sukuk, Islamic investment certificate, الصكوك: Bir tür finansal sertifika, yatırım sertifikası. Varlıklar üzerindeki mülkiyet veya menfaat paylarını ya da bir yatırım faaliyetindeki payları temsil etmek üzere finansman sağlamak amacıyla ihraç edilen ve sahiplerini elde edilen gelirden payları oranında yararlandıran menkul kıymetler. Arkasında yatan sözleşmeye göre sukuk; icare sukuku, mudarebe sukuku, müşâreke sukuku, hibrit sukuk vb. türlere ayrılır.

Şirket, Partnership; joint ownership, الشركة: Müşterek mülkiyet; ortaklık. Şirket, müşterek mülkiyet anlamıyla milk şirketi; sözleşme yoluyla kurulan ortaklıklar anlamıyla ise akit şirketini birlikte ifade eder. bk. Mülk/milk ortaklığı, Akit ortaklığı.

Şüf'a, Preemption, الشفعة: Ön alım hakkı. Satılmış olan bir gayrimenkulün, o gayrimenkule ortak veya komşu olan ya da o gayrimenkule ilişkin bir irtifakı

ortaklaşa kullanan kişi tarafından öncelikli olarak satın alınması hakkı.

-T-

Taahhüt: bk. Vaat.

Taşınmaz: bk. Gayrimenkul.

Tazmin, Compensation, التضمين: Başkasına ait bir mal varlığına verilen zararın giderilmesi.

Tekâfül: bk. Katılım sigortacılığı.

Teklif: bk. İcab.

Temel ihtiyaçlar, Essential needs, الحوائج الأصلية: Zekâta tâbi olmayan temel ihtiyaç malları. Kişilerin insanca yaşamaları ve sorumluluklarını yerine getirebilmeleri için gerekli olan beslenme, giyinme, barınma, ulaşım ve tedavi gibi ihtiyaçları karşılayan mal ve masraflar.

Teminat mektubu, Letter of guarantee, خطاب الضمان: Bir borcun belirlenen sürede ve şartlarda ifa edileceğini garanti altına almak üzere ilgili kişi ya da kuruluş adına banka tarafından alacaklıya verilen yazılı taahhüt.

Temlik, Disposition, التملك: Mülkiyetin devri. Bir hukukî işlem ile eşya üzerindeki mülkiyet veya kullanım hakkının başkasına devredilmesi. Bu işlem bir bedel karşılığı yapılırsa “muâvaza (ivazlı işlem)”, bedelsiz olarak yapıldığında ise “teberru” adını alır.

Teşekkür ödemesi, Ex-gratia payment, حسن الأداء: Taraflar arasında gizli ya da açık bir anlaşma veya bu konuda oluşmuş bir örf olmaksızın borçlunun

alacaklıya kendiliğinden daha iyisi veya daha fazlasıyla ödeme yapması.

Teverruk, Tawarruq, التورق: Nakit temin etmek amacıyla vadeli satın alınan bir emtianın üçüncü bir şahsa peşin ve genellikle daha düşük bir bedelle satılmasıdır. Teverruk işlemi, alım ve satım akitleri arasında bağlantı olmadan sıradan bir işlem olarak yapıldığında “klasik teverruk”; alıcı ve satıcının baştan belirli olduğu organize piyasalarda yapıldığında ise “organize teverruk” adını alır. Söz konusu işlem bir bankanın nakit temin etmesi amacıyla yapılırsa nakit temin eden banka açısından “ters teverruk” olarak isimlendirilir. bk. Emtia murabahası.

Ters teverruk: bk. Teverruk, Emtia murabahası.

Tevliye, At-cost Sale, بيع التولية: Maliyetine satış. Bir malın maliyeti beyan edilip üzerine kâr eklenmeden yapılan güvene dayalı satış.

Trampa, Barter, المقايضة: Mukâyada. Muayyen malların birbiriyle değişimi yoluyla gerçekleşen satış sözleşmesi. bk. Bey’.

-V-

Vaat, Promise, الوعد: Taahhüt, söz verme. Bir kişinin tek taraflı irade beyanıyla hukuki sonuçları bulunan bir davranışta bulunacağını veya bir işlem gerçekleştireceğini taahhüt etmesi.

Vadî‘a, Sale below cost, بيع الوضعية: Zararına satış. Bir malın maliyeti beyan edilerek zararına satıldığı güvene dayalı satış.

Varlığa dayalı sukuk, Asset backed security, الصكوك المدعومة بالأصول: İhraca dayanak teşkil eden varlığın mülkiyet hakkının kazandırdığı tüm yetkileri içerecek şekilde yatırımcılara devredildiği icâre sukuku türü. bk. Varlık temelli sukuk.

Varlık kiralama şirketi (VKŞ), Special purpose vehicle (SPV), الشركة الخاصة ذات غرض خاص: Menkul kıymetleştirilecek varlıkları devralarak bu varlıklar karşılığında menkul kıymet ihraç eden şirket.

Varlık temelli sukûk, Asset based security, الصكوك المبنية على الأصول: Sukûk sahiplerinin ihraca konu olan dayanak varlığın yalnızca menfaat ve getirileri üzerinde bir tür sınırlı ayni hak (beneficial ownership) sahibi olduğu icâre sukûku türü. bk. Varlığa dayalı sukuk.

Vefaen satış: bk. Bey' bi'l-vefa.

Veznî mal, Weight measured goods, المال الوزني: Miktarı tartı ile ölçülerek alınıp satılan, altın, demir gibi mislî mal.

-Y-

Yatırım fonu, Investment fund, الاستثمار صندوق: Yatırımcılardan katılma payı karşılığında toplanan para, menkul kıymet ve değerli madenler gibi varlıklarla oluşturularak inançlı mülkiyet esasına göre yatırımcılar hesabına işletilen mal topluluğu. Bu fon faizsiz finans ilkelerine uygun olarak oluşturulur ve işletilirse "katılım yatırım fonu" adını alır.

Yatırım Sertifikası: bk. Sukuk.

Yatırım vekâleti, Wakala/Investment agency, الوكالة بالاستثمار: Bir kimsenin sermayesini, ücretli ya da ücretsiz olarak işletmek üzere gerçek veya tüzel bir kişiyi kendi adına yetkilendirmesi.

Yetkisiz temsilci: bk. Fuzûli.

-Z-

Zararına satış: bk. Vadî'a.

Zarûret, Necessity, الضرورة: Zorunluluk. İnsanların din, can, akıl, nesil ve mal gibi temel varlık ve değerlerini kaybetmesine veya telâfisi mümkün olmayacak şekilde zarar görmesine yol açabilecek ölçüde büyük tehlike ve zararlar karşısında dini yasakları geçici olarak ihlâl etmeyi mubah kılan ciddi özür/mazeret hali.

Zekât, Zakah, الزكاة: Bir tür mali ibadet. Nisap denilen belli bir varlık seviyesine ulaşmış olan mükelleflerin belirli mallarından, belli bir oran üzerinden her yıl hak sahiplerine vererek yerine getirdikleri mali ibadet.

Zimmet, Zimmah/Legal personality, الذمة: Hukuki kişilik. İnsanın hak ve borçlara ehil olmasını temin eden vasıf. İçerisinde borçların varlık kazandığı düşünülen yer/kap anlamında hukuki kişilik.

Ziraat ortaklığı: bk. Müzâraa.

Zorunlu karşılık, Required reserves, الاحتياط القانوني: Bankaların topladıkları fonlar karşılığında Merkez Bankası nezdinde tutmaları gereken yasal olarak belirlenmiş olan rezerv miktarı.

İngilizce-Türkçe Alfabetik Dizin

Acceleration clause	Borcun muacceliyeti şartı
Acceptance	Kabul
Account value	Hesap değeri
Asset backed security	Varlığa dayalı sukuk
Asset based security	Varlık temelli sukûk
At-cost Sale	Tevliye
Attachment	Haciz
Auction	Açık artırma
Aval	Aval
Bai'ul istijrar/Open account sale	İsticrar satımı
Bailment	Ariyet
Barter	Trampa
Bay' al-istighlal	Bey' bi'l-istiğlâl
Bay' al-wafa	Bey' bi'l-vefa
Benevolent loan	Karz-ı hasen
Binding contract	Lâzım akit
Cheque	Çek
Collection and receipt	Kabz
Commission	Komisyon
Commodity murabaha	Emtia murabahası
Compensation	Tazmin
Contract	Akit
Contract by unauthorised agent/fuduli	Fuzûlinin akdi
Contractual partnership	Akit ortaklığı
Creditor	Alacaklı
Currency exchange	Sarf
Debt	Deyn
Delay penalty	Gecikme cezası
Diminishing musharakah	Azalan müşâreke
Disposition	Temlik
Donation	Hibe
Early payment discount	Erken ödeme iskontosu
Earnest payment	Kapora
Employee	Ecîr
Essential needs	Temel ihtiyaçlar
Exchange traded fund	Borsa yatırım fonu
Ex-gratia payment	Teşekkür ödemesi
Fiduciary ownership	İnançlı mülkiyet
Fungible/Standard goods	Misli mal
General partnership	İnan şirketi
Goods/Commodity	Mal
Halal	Helal
Hawala/Transfer of debt	Havale
Hedging	Riskten korunma
Hisbah	Hisbe

Hoarding/Black marketing	İhtikar
Hybrid sukuk	Hibrit sukuk
Ijarah sukuk	İcâre sukuk
Inflation difference	Enflasyon farkı
Interdiction	Hacr
Interest	Faiz
Investment fund	Yatırım fonu
Islamic insurance/Takaful	Katılım sigortacılığı
Islamic investment certificate	Sukuk
Istisna' contract/Contract of construction	İstisna' akdi
Jahalah/Ignorance	Cehâlet
Joint ownership	Mülk/Milk ortaklığı/şirketi
Labor contract	İşgücü kiralaması
Leasing	Finansal kiralama
Lesion	Gabin
Letter of credit	Akreditif
Letter of credit documents	Akreditif vesaii
Letter of guarantee	Teminat mektubu
Liability/Responsibility; Guarantee	Daman
Liable/Obligant	Mükellef
Loan/Mutuuum	Karz
Maturity	Muacceliyet
Money	Para
Mudarabah	Mudarebe
Mudarabah sukuk	Mudarebe sukuk
Mudarib	Mudârib
Mufawada partnership	Mufâvada şirketi
Mugharasah	Muğârese
Murabahah	Murabaha
Murabahah sukuk	Murabaha sukuk
Musaqat	Müsâkât
Musawamah	Müsâveme
Musharakah	Müşareke
Musharakah sukuk	Müşareke sukuk
Mutual termination of contract	İkâle
Necessity	Zarûret
Negotiation of documents	Akreditifin iştirası,
Non-binding contract	Gayri lâzım akit
Non-fungible goods	Kıyemî mal
Objectives of the Sharia	Makâsîdü'ş-şerîa
Offer	İcab
One-fifth	Humus
Parallel istisna'	Alt eser sözleşmesi
Parallel salam	Alt selem
Participation account	Katılma hesabı
Participation bank/Islamic bank	Katılım bankası

Participation/Shariah fund	Katılım fonu
Participation/Shariah index	Katılım endeksi
Partnership; joint ownership	Şirket
Penal clause	Cezâî şart
Pending contract	Mevkuf akit
Precedent wages	Ecr-i misil
Preemption	Şüf'a
Price	Semen
Profit	Kâr
Promise	Vaat
Promise of reward	Cuâle
Quorum	Nisab
Real estate	Gayrimenkul
Redemption	İtfa
Release	İbra
Rent/Lease	İcâre akdi
Required reserves	Zorunlu karşılık
Restricted	Mukayyed
Retakaful	Retekâfûl
Ribawi goods	Ribevî mal
Right of option	Muhayyerlik
Salam/Prepaid forward sale	Selem
Sale	Bey'
Sale and Buyback	Bey'u'l-îne
Sale below cost	Vadî'a
Sale of debt	Alacağın satışı
Sale of non-existent goods	Ma'dûmun satışı
Scale measured goods	Keylî mal
Security deposit/Hamish jiddiyyah	Güvence bedeli
Sharecropping partnership/Muzara'ah	Müzâraa
Sharia non-permissible good	Gayri mütekavvim mal
Shariah permissible goods	Mütekavvim mal
Shill bidding	Neceş
Sold goods	Mebî
Special purpose vehicle (SPV)	Varlık kiralama şirketi (VKŞ)
Specific goods	Ayn
Stock exchange	Borsa
Suretyship	Kefâlet
Tawarruq	Teverruk
Termination	Fesih
Tithe	Öşür
Transactions	Muâmelat
Treasury	Beytü'l-mal
Trust	Emanet
Trust based contracts	Emanet akitleri
Trust based sales	Emanet satışları

Unauthorised representative	Fuzûli
Uncertainty	Garar
Unit account value	Birim hesap değeri
Unit value	Birim Değer
Unrestricted	Mutlak
Usufruct	Menfaat
Valid contract	Sahih akit
Value	Kıymet
Wakala/Investment agency	Yatırım vekâleti
Weight measured goods	Veznî mal
Zakah	Zekât
Zimmah/Legal personality	Zimmet

Arapça-Türkçe Alfabetik Dizin

İbra	إبراء
İcâre akdi	إجارة
İşgücü kiralaması	إجارة الأدمي
Ecr-i misil	أجر المثل
Ecîr	أجير
İhtikar	احتكار
İtfa	إطفاء
Retekâfûl	إعادة التكافل
İkâle	إقالة
Finansal kiralama	الإجارة المنتهية بالتملك
Zorunlu karşılık	الاحتياط القانوني
Alt eser sözleşmesi	الاستصناع الموازي
Katılım bankası	البنك التشاركي/ البنك الإسلامي
Bey' bi'l-istiğlâl	البيع بالاستغلال
Bey' bi'l-vefa	البيع بالوفاء
Katılma hesabı	الحساب الاستثماري
Temel ihtiyaçlar	الحوائج الأصلية
Alt selem	السلم الموازي
Cezâi şart	الشرط الجزائي
Varlık kiralama şirketi (VKŞ)	الشركة ذات غرض خاص
Varlık temelli sukûk	الصكوك المبنية على الأصول
Varlığa dayalı sukuk	الصكوك المدعومة بالأصول
Hibrit sukuk	الصكوك الهجينة
Aval	الضمان الاحتياطي
Sahih akit	العقد الصحيح
Gayri lâzım akit	العقد الغير اللازم
Lâzım akit	العقد اللازم
Mevkuf akit	العقد الموقوف
Kabul	القبول
Karz-ı hasen	القرض الحسن
Ribevî mal	المال الربوي

Gayri mütekavvim mal	المال الغير المتقوم
Kıyemî mal	المال القيمي
Keylî mal	المال الكيلي
Mütekavvim mal	المال المتقوم
Mislî mal	المال المثلي
Veznî mal	المال الوزني
Azalan müşâreke	المشاركة المتناقصة
İnançlı mülkiyet	الملكية الاستثنائية
Katılım endeksi	المؤشر الإسلامي
Yatırım vekâleti	الوكالة بالاستثمار
Emanet	أمانة
Îcab	إيجاب
Borsa	بورصة
Beytü'l-mal	بيت المال
Bey'	بيع
İsticrar satımı	بيع الاستجرار
Tevliye	بيع التولية
Alacağın satışı	بيع الدين
Bey'u'l-îne	بيع العينة
Açık artırma	بيع المزايده
Ma'dûmun satışı	بيع المعدوم
Vadî'a	بيع الوضعية
Emanet satışları	بيوع الأمانة
Riskten korunma	تحوط
Akreditifin iştirası	تداول المستندات
Tazmin	تضمين
Muacceliyet	تعجيل
Borcun muacceliyeti şartı	تعجيل سداد الدين
Katılım sigortacılığı	تكافل, التأمين الإسلامي
Temlik	تمليك
Teverruk	تورق
Emtia murabahası	تورق/مراحة السلع
Semen	ثمن
Cuâle	جعالة
Cehâlet	جهالة
Hacr	حجر
Haciz	حجز
Hisbe	حسبة
Teşekkür ödemesi	حسن الأداء
Helal	حلال
Havale	حوالة
Akreditif	خطاب الاعتماد
Teminat mektubu	خطاب الضمان
Humus	خمس
Muhayyerlik	خيار
Alacaklı	دائن

Deyn	دين
Zimmet	ذمة
Faiz	ربا
Kâr	ربح
Zekât	زكاة
Selem	سلم
Şirket	شركة
Akit ortaklığı	شركة العقد
İnan şirketi	شركة العنان
Mufâvada şirketi	شركة المفاوضة
Mülk/Milk ortaklığı/şirketi	شركة الملك
Şüf'a	شفعة
Çek	شيك
Sarf	صرف
Sukuk	صكوك
İcâre sukuk	صكوك الإجارة
Murabaha sukuk	صكوك المرابحة
Müşareke sukuk	صكوك المشاركة
Mudarebe sukuk	صكوك المضاربة
Yatırım fonu	صندوق الاستثمار
Katılım fonu	صندوق الاستثمار الإسلامي
Borsa yatırım fonu	صندوق الاستثمار المتداول
Zarûret	ضرورة
Erken ödeme iskontosu	ضع وتعجل
Daman	ضمان
Ariyet	عارية
Kapora	عربون
Öşür	عشر
Gayrimenkul	عقار
Akit	عقد
İstisna' akdi	عقد الاستصناع
Fuzûlinin akdi	عقد الفضولي
Emanet akitleri	عقود الأمانة
Komisyon	عمولة
Ayn	عين
Gabin	غبن
Gecikme cezası	غرامة التأخير
Garar	غرر
Enflasyon farkı	فارق التضخم
Fesih	فسخ
Fuzûli	فضولي
Kabz	قبض
Karz	قرض
Kıymet	قيمة
Hesap değeri	قيمة الحساب
Birim Değer	قيمة الوحدة

Birim hesap değeri	قيمة الوحدة والحساب
Kefâlet	كفالة
Mal	مال
Mebî	مبيع
Murabaha	مراوحة
Müzâraa	مزارعة
Müsâkât	مساقات
Müsâveme	مساومة
Akreditif vesaiki	مستندات الاعتماد
Müşareke	مشاركة
Mudârib	مضارب
Mudarebe	مضاربة
Mutlak	مطلق
Muâmelat	معاملات
Muğârese	مغارة
Makâsıdü'ş-şerîa	مقاصد الشريعة
Trampa	مقايسة
Mukayyed	مقيد
Mükellef	مكلف
Menfaat	منفعة
Neceş	نجش
Nisab	نصاب
Para	نقد؛ ثمن
Güvence bedeli	هامش الجدية
Hibe	هبة
Vaat	وعد